

o inmigrante

XOVES 16 NOVEMBRO 2023

Auditorio de Galicia, 20:30 h

REAL FILHARMÓNIA DE GALICIA

Timothy Brock, director

f i a n d o   h i s t o r i a s

MIGRACIONES

PROGRAMA

NINO ROTA (1911-1979)

Il Gattopardo: Ballabili (selección T. Brock)

Valzer Verdi

Mazurka

Polka

Quadriglia

Galop

MIKLÓS RÓZSA (1907-1995)

Serenatas húngaras, op. 25*

Marcia: Tempo di Marcia

Serenata: Andante con moto e semplice

Scherzo: Allegretto scherzando

Notturmo: Lento con espressione

Danza: Vivace e molto giusto

*Estrea en España

PAUSA

THE IMMIGRANT (O inmigrante) (1917),

dirección de Charles Chaplin

Música de Timothy Brock (2012)

REPARTO

Inmigrante ..... Charles Chaplin
Moza Inmigrante ..... Edna Purviance
Xefe de camareiros ..... Eric Campbell
Artista ..... Henry Bergman
Nai ..... Kitty Bradbury
Oficial de Barco, Dono do Restaurante.. Frank J. Coleman
Violinista ..... William Gillespie
Empregado do rexistro matrimonial... Tom Harrington
Comensal que comparte mesa ..... Albert Austin
Comensal ebrio que non paga..... John Rand
Comensal pobre que paga..... James T. Kelly
Xogador tramposo..... Tiny Sandford
Outro xogador ..... Tom Wilson
Inmigrantes..... Janet Miller Sully,
Loyal Underwood

Duración aproximada do concerto: 85 minutos (con pausa)

Pregámoslle ao público que non faga fotografías e que desconecte os teléfonos móbiles, reloxos, etc.

FICHA TÉCNICA

Dirección	Charles Chaplin, Edward Brewer
Guión	Charles Chaplin, Vincent Bryan, Maverick Terell
Produción.....	John Jasper
Fotografía.....	Roland H. Totheroh, George C. Zalibra
Música.....	Timothy Brock (2012)
Tipo	B/N
Estrea.....	17 de xuño de 1917, Estados Unidos
Nacionalidade	Estados Unidos
Distribución	Mutual Film Corporation
Duración.....	25 minutos

SINOPSE

Un home viaxa aos Estados Unidos nun transatlántico e durante a axitada travesía, coñece a unha moza que acompaña á súa nai enferma e arruinada. Conmovoído polas mulleres, tenta colocar secretamente no peto da rapaza as ganancias acadadas nun xogo de cartas mais, alguén o ve e acúsano de carteirista ata que ela aclara a confusión. Sepáranse ao chegar a porto. Tempo despois, famento e canso, o home atopa unha moeda diante dun restaurante, e gárdaa nun peto sen decatarse que ten un buraco e que a moeda volve ao chan. Entra no restaurante, encontra á muller cuxa nai xa faleceu e mentres comen, ven como o xefe de camareiros xunto a algúns compañeiros, abalázanse sobre un cliente ao que lle faltan dez céntimos para pagar a conta e bótano á forza. Intimidado polo que acaba de ver, o inmigrante dáse conta que perdeu a moeda e para non recibir o mesmo trato que acaba de presenciar, comeza a pensar como afrontarse ao camareiro cando a este cáelle unha moeda. Tenta collela varias veces sen que o vexan e, cando o consegue, resulta ser falsa. Un artista que tamén está no restaurante propón á parella posar para un cadro, acceden e ofrécese a pagarlles a comida. O inmigrante declina varias veces a oferta coa idea de aceptala ao final pero, o artista non insiste, paga a súa comida e o protagonista ve na propina como abonar o que debe. Paga con ela e deixa unha pequena moeda sobranste. O camareiro, claramente molesto, pensa que o artista non deixou propina. Máis tarde, o home propón matrimonio á apoucada muller e, entre risas, entran na oficina de licencias matrimoniais.

REAL FILHARMÓNIA DE GALICIA

A Real Filharmonía de Galicia créase no ano 1996 en Santiago de Compostela, e ten a súa sede permanente no Auditorio de Galicia, na cidade de Santiago de Compostela. Está formada por cincuenta músicos de 17 nacionalidades diferentes. Baldur Brönnimann é, desde xaneiro de 2023, o seu director titular e artístico; Maximino Zumalave o seu director asociado e Joana Carneiro a principal directora convidada. Coa orquestra colaboran os máis destacados directores, cantantes e instrumentistas de todo o mundo.

A RFG está comprometida en achegar a música clásica a todo o territorio galego, aos públicos máis novos e destaca, ademais, o seu compromiso co patrimonio musical galego. Xestionada polo Consorcio de Santiago, a RFG está financiada pola Administración Xeral do Estado, a Xunta de Galicia e o Concello de Santiago.

DIRECTOR

Timothy Brock

VIOLÍNS I

James Dahlgren
(concertino)
Adriana Winkler
(axuda de concertino)
Anca Smeu **
Ilya Fisher
Anna Alexandrova
Daniel Kordubaylo
Michal Ryczel
Yulia Petrushevskaya
Ildiko Oltai

VIOLÍNS II

Grigori Nedobora *
Nikolay Velikov **
Elina Viksne
Enrique Roca
Kiyoko Ohashi
Samira Ajkic
Helena Sengelow
Vitoria Jurov

VIOLAS

Natalia Madison *
Ionela Ciobotaru **
Iriana Fernández
Anne Schlossmacher
Oxana Bakulina
Ignacio Marino
Timur Sadykov

VIOLONCELLOS

Plamen Velev *
Barbara Switalska **
Carlos García
Thomas Piel
Manuel Lorenzo
Álvaro Peregrina

CONTRABAIXOS

Carlos Méndez *
Alfonso Morán **
Amador Del Pozo

FRAUTAS

Luis Soto *

ÓBOES

Christina Dominik *
Esther Viúdez **

CLARINETES

Vicente López *
Xocas Meixide (R)

FAGOTES

Juan Carlos Otero *

TROMPAS

Alfredo Varela *

TROMPETAS

Javier Simó *

TIMBAL / PERCUSIÓN

José Vicente Faus *

PERCUSIÓN

Marta Prado (R)
Mª Isabel Diego (R)

PIANO / CELESTA

Jorge López (R)

*principal | **coprincipal | (R) reforzo

BIOGRAFÍA

Timothy Brock Director

Timothy Brock é un activo director e compositor especializado en obras de concerto de principios do século XX e representacións en vivo de cine mudo. Como autoridade nas interpretacións orquestrais dos anos vinte e trinta, foi chamado para dirixir algunhas das mellores orquestras do mundo, tanto en repertorio de concerto como en música cinematográfica de época.

Considerado un dos máis importantes expertos en música de cine mudo, as súas contribucións máis salientables neste campo son as súas restauracións e as edicións publicadas da única partitura de cine mudo de Dmitri Shostakóvich, *A nova Babilonia* (1929); a épica italiana de Manilo Mazza, *Cabiria* (1913); a partitura dadaísta de Eric Satie, *Entreacto* (1924); e a famosa partitura de George Antheil para o *Ballet mecánico* (1924). Outras restauracións de partituras cinematográficas inclúen *Opus I* (1920) de Max Butting, *O asasinato do duque de Guisa* de Camille Saint-Saëns (1908) e *Sinfonía do lume* (1914) de Ildebrando Pizzetti.

O seu traballo sobre as partituras de Charles Chaplin comezou en 1998 cando lle encomendan a restauración da ilustre partitura de Tempos modernos e desde entón restaurou 12 longametraxes mudas de Chaplin e partituras curtas ata que rematou o traballo en 2012.

Estas partituras inclúen *Luces da cidade* (1931), *A febre do ouro* (1924) e *O circo* (1928). En 2004 Brock tamén transcribiu minuciosamente unhas 13 horas de composicións inéditas dunha gravación de acetato descuberta naquel momento de Chaplin composta para piano. Isto deu lugar á creación dunha nova partitura para o drama *Unha muller de París* (1923), un traballo que Brock dirixiu en concerto varias veces, incluído no *Cinema Ritrovato* de Boloña en 2005 e no Kino-Babylon de Berlín en 2011, así como unha gravación realizada coa Orquestra Città Aperta en Roma e Londres, coa quen tamén dirixiu unha gravación completa de *A febre do ouro* en 2012.

Timothy Brock tamén foi unha figura pioneira na área do que popularmente se coñeceu como Música Degradada, música de compositores prohibida polo Terceiro Reich, pola que recibiu

algúns dos seus maiores recoñecementos. Entre 1989 e o 2000 ofreceu as estreas norteamericanas da *Sinfonía núm. 2* de Erwin Schulhoff, *Pequena Sinfonía*, *Niemandslied* e *Kuhle Wampe* de Hanns Eisler, así como unha das primeiras representacións da conmovedora ópera de Viktor Ullmann *O emperador da Atlántida*, escrita desde o gueto de Terezin en 1944. As obras de Erwin Schulhoff (1894-1942), Franz Schreker (1878-1934), Alexander von Zemlinsky (1871-1942), Hans Krása (1899-1944), Gideon Klein (1919-1944) e Pavel Haas (1899-1944) destacaron nesta serie.

Como compositor escribiu aproximadamente sesenta obras para concerto e cine mudo.

As súas obras de concerto inclúen tres sinfonías, tres concertos, unha cantata, dúas óperas e varias pezas orquestrais individuais. En 1995 recibiu unha bolsa para compositores da Comisión de Artes do Estado de Washington, durante a cal compuxo a súa primeira ópera, *Billy* (1995, libreto de Bryan Willis), o *Divertimento: cinco imaxes postais para orquestra* e a súa segunda ópera, *Mudhoney* (1998, adaptación do guión orixinal de Friday Locke do compositor e Bryan

Willis). En 1999 recibiu o encargo de compoñer un ciclo de cancións orquestrais para a coñecida soprano Cyndia Sieden, quen ofreceu a estrea de *O funeral de Youth*, catro escenas orquestrais de catro poemas do poeta inglés Rupert Brook. Así mesmo, compuxo un novo concerto para violín para Stephen Bryant (Orquestra Sinfónica da BBC).

Escribiu 27 partituras orixinais para cine mudo ao longo de case 30 anos. Destacan *Prix de beauté* (Orquestra Nacional de Lión), *O heroe do río* (Orquestra Sinfónica de Berna), *Amencer* (20th Century Fox), *O camarógrafo* (Orquestra de Cámara de Los Ángeles), *Parodia de Carmen* (Teatro de la Zarzuela, Madrid) e *O gabinete do doutor Caligari* (Filharmónica de Bruxelas/BMG).

A longa relación de Brock coa institución mundial líder de preservación do cine, a Filmoteca de Boloña, deu lugar a sete partituras, incluíndo *Nosferatu* (1922), *O abanico de Lady Windermere* (1925), *O defunto Matías Pascal* (1926) e *Tres homes malos* (1926). En 2017 Brock dirixiu a estrea mundial da súa tan esperada nova partitura para a épica de ciencia ficción de Fritz Lang *A muller na*

Lúa (1929), encargada polo Konzerthaus de Viena e estreada coa Orquestra Sinfónica da Radio de Viena.

Entre os seus compromisos de dirección, destacan aparicións regulares coa Filharmónica de Nova York, Sinfónica da BBC, Sinfónica de Chicago, Orquestra Nacional de Lión, Sinfónica Escocesa da BBC, Filharmónica da NDR, Academia de Santa Cecilia, Orquestra Sinfónica Nacional da RAI e Sinfónica da Radio de Viena.

Brock está a traballar actualmente en novas partituras de varias películas de Buster Keaton e a súa magnífica partitura para a obra mestra de Fritz Lang *Frau im Mond* estreouse na Konzerthaus de Viena e en moitas outras salas de concertos importantes de Europa.

En xullo de 2018 dirixiu con grande éxito unha nova produción de *West Side Story* no Teatro Comunale de Bolonia e en novembro de 2019 unha nova produción de *Lady Be Good* de Gershwin no Teatro San Carlo de Nápoles, mentres que na pasada temporada 2022-23 dirixiu o musical *My Fair Lady* no Teatro Rexio de Turín.

NOTAS AO PROGRAMA

Como xa fixera para o seu filme *Rocco e os seus irmáns*, Luchino Visconti escolleu para a música d'O *Gatopardo* (1963) a Nino Rota, pedíndolle unha sinfonía orixinal que incluía os temas principais da película. Dese xeito, o compositor debería ter escrito sen pensar no filme, nas escenas ou na adaptación mais non foi así e o mesmo explicaba que “Un día fomos a casa de Luchino a buscar entre as miñas composicións pasadas e os meus temas [...] Lembro tocar pezas de *Fausto* de Gounod, de Massenet, de Wagner. En certo momento, distraidamente, a través de asociacións de ideas, comecei a tocar —como se fose unha peza doutros compositores— o *Adagio*, terceiro movemento dunha sinfonía composta en 1946/47. Visconti, entusiasmado, dixo que esa era a música d'O *Gatopardo*. Despois de escoitar o cuarto movemento, *Allegro molto agitato*, inmediatamente identificou as características apropiadas para a longa secuencia do *Viaggio a Donnafugata*”. Era a *Sinfonía sobre unha canción de amor*, cuxo primeiro movemento xa se utilizara como banda sonora da película *A montaña de cristal* de Henry Cass e Edoardo Anton. Incluso os temas bailables (*mazurca, contradanza, polca,*

galop e o *valse* de despedida) interpretados pola orquestra durante a festa no Palazzo Ponteleone —unha secuencia duns corenta e cinco minutos— foron escritos por Rota antes do inicio da rodaxe da película e gravados previamente. A sesión de gravación realizouse —como proba para o director— por un grupo instrumental reunido no último momento, en Palermo, ás sete da mañá para evitar os 40°C dese verán. Cando Visconti recibiu a música, gustoulle especialmente a forma algo descoidada de tocala pois pensaba que, ao tratarse dunha festa nunha casa particular e estar a orquestra ao aire libre, a execución imperfecta aportaba realidade á escena. O motivo central da secuencia de danza do filme é un inédito e brillante valse de Verdi dedicado á condesa Chiara Maffei, cuxo manuscrito orixinal fora adquirido nunha librería de antigo por Mario Serandrei, editor da película e amigo de Visconti e Rota. Posteriormente, a partitura para piano foi orquestrada por Rota para un pequeno ensemble e utilizada para as actuacións de dous protagonistas da cinta Tancredi Falconeri (interpretado por Alain Delon), e Angélica Sedara (Claudia Cardinale). Ademais do *Valse*, será unha

selección dos *Ballabili* (Bailables) do propio Timothy Brock o que se interpreta neste concerto e que inclúe: *Mazurca*, *Polca*, *Quadrighia* e *Galop* nos que Nino Rota realizou unha das súas habituais operacións de recuperación. De feito, eses temas de baile, orquestrados do mesmo modo, non pertencen orixinalmente a *O Gatopardo*, senón á película *Historia de Entroido* (1954) de Giacomo Gentilomo, para a que Rota compuxera a banda sonora. A festa, no devandito filme, desenvólvese cos mesmos cerimoniais que a d’*O Gatopardo*, con *mazurcas*, *polcas* e *quadrighia*; polo que a «cita Visconti» dunha película esquecida non sorprendeu a Rota e, discretamente, citouse a si mesmo. Curiosidades aparte, debe mencionarse o feito, excepcional para Visconti, de que rodou toda a secuencia de baile con música sen ter aprobadas previamente a escrita por Rota quen comentou: “Diría que é o único caso na miña experiencia no que a música gravada anteriormente se conservou integramente na película. De feito, cada vez que gravaba *play-backs*, incluso en películas con coreografía e montaxe estudados, tiña que volver gravar a música, porque as escenas filmadas xa non correspondían co *play-back* como, por

exemplo, en *Guerra e Paz* ou *A montaña de cristal...*”.

Miklós Rózsa converteuse nun dos compositores europeos máis recoñecidos que puxeron o seu talento ao dispor do cinema de Hollywood, compoñendo moitas bandas sonoras de recoñecidas películas. En 1925 trasládase desde a súa cidade natal, Budapest, á Universidade de Leipzig para despois, graduarse no Conservatorio e instalarse brevemente en París onde Arthur Honegger lle propón a idea de escribir música para películas. Non foi quen de recibir ningún encargo cinematográfico e decidiu probar sorte en Londres, escribindo alí a música para o seu primeiro filme, *Cabaleiro sen armadura* de Sir Alexander Korda en 1937. En 1940 xa se convertera no “departamento de música unipersonal” do cineasta húngaro e tiña terminada *O ladrón de Bagdad* cando lle comunicaron que debía viaxar a California para compoñer algunhas escenas adicionais financiadas por United Artists. Chegou a Hollywood e acabou instalándose sen regresar nunca a Hungría, salvo unha breve visita en 1974 e aínda así, tanto na música para películas como para salas de concertos, nunca perdeu o que o director

John Mauceri chamou o seu “corazón maxiar” que fixo posible a identificación da súa música como húngara, imbuída do espírito da música que coñeceu na súa mocidade. Este elemento húngaro reflíctese nos títulos de moitas das obras de concerto de Rózsa como as *Variacións sobre unha canción campesiña húngara*, as *Cancións e danzas campesiñas do norte de Hungría*, *Tres bocexos húngaros*, *Nocturno Húngaro* ou a *Serenata Húngara* e aínda que nunca compuxo a música para unha película ambientada no seu país, unha referencia pasaxeira a un personaxe húngaro menor inspirou o uso prominente dun címbalo en *O Poder* (1968) producida polo seu compatriota George Pal. As partituras para concerto son pouco menos dun centenar e a *Serenata húngara* representa o comezo da carreira compositiva de Rózsa. Esta *Serenata* (orixinalmente op. 10) foi o resultado duna serie de revisións dunha obra escrita cando estudaba no Conservatorio de Leipzig que o compositor e director de orquestra Ernő Dohnányi considerou boa pero, ao igual que Bruno Walter antes que el, demasiado longa. Rózsa prometeu realizar un traballo máis breve e cumpriu a promesa en outubro de 1932, cando

dirixiu a estrea da *Serenata* na ópera de Budapest. Foi recibida inicialmente con un cortés aplauso que pasou a ser unha “estrondosa ovación” o decatarse o público de que Richard Strauss —na cidade para as representacións da súa *A Helena exipcia*—, desde un palco, aplaudía intensamente. Orixinalmente concibida para orquestra de cordas, a partitura comezaba e finalizaba cunha marcha que se esvaecía ao principio e ao final. Dohnányi quería que a obra fose un éxito popular e persuadiu ao compositor para que terminara co animado movemento de *Danza*. Foi revisada varias veces máis ata chegar á súa forma final e ser denominada *Serenata húngara*, op. 25, en 1952. Cada un dos instrumentos de vento se utiliza de modo máis efectivo para aclarar a rica natureza contrapuntística da escritura de Rózsa, comezando cun alegre só de fagot na abertura da *Marcha*. O segundo movemento rapsódico é só para cordas, pero frauta, óboe e fagot ocupan un lugar destacado no alegre *Scherzo*. O clarinete abre o inquedaante movemento *Notturmo* e Rózsa desata todo o poder da orquestra na *Danza final* na que Dohnányi porfiara.

“*O inmigrante* (1917) é un dos clásicos indiscutibles de Chaplin, unha comedia como medio para sinalar os atropelos do poder. Amona unha sociedade agresiva e hostil reflectida nas famosas chegadas de inmigrantes a Nova York, non só a súa propia experiencia, senón tamén a de milleiros de homes, mulleres, nenos e nenas que desembarcaron nos Estados Unidos na Ellis Island do porto de Nova York en 1892 tratados con dureza desde o persoal de aduanas, linchamento polos camareiros aqueles que non tiñan para pagar as facturas e todas esas actitudes que levaban ás persoas sen recursos que chegaban á cidade a unha absoluta marxinalidade.

Como dixo Marcel Martin: ‘O vagabundo chega a Estados Unidos agardando a terra prometida, símbolo de liberdade e posibilidades infinitas, só para encontrar unha sociedade pechada e puritana que discrimina os novos inmigrantes utilizando as armas tradicionais dos opresores: riqueza egoísta e intolerancia política, violencia ao servizo dos privilexiados’.

O meu enfoque musical foi centrarme en Chaplin, como en todas as súas películas, como a figura solitaria nunha paisaxe vasta e pouco acolledora.

Todas as partituras orquestrais de Chaplin, en particular *Gold rush*, *City lights* e *Modern times*, baseáronse na premisa de que o seu heroe oprimido, a miúdo representado polo violín solista (o instrumento persoal de Chaplin) ou outros solistas, enfróntase a un intimidante telón de fondo orquestral. Máis especificamente, debido a que Chaplin era un admirador incondicional (e amigo de numerosos) músicos rusos, decidín utilizar un feixe de cancións populares eslavas simples da época e orquestreinas utilizando as primeiras técnicas do cinema mudo, das que Chaplin e os seus colegas foron pioneiros. E despois de ter pasado toda a miña vida rodeado da música de Chaplin, aprendín algúns trucos del que me gusta pensar que el tería aprobado.

Por encargo do Festival Cinema Ritrovato, *O inmigrante* estreouse con esta música o 30 de xuño de 2012 como peche das actividades nocturnas. A partitura foi composta tras a restauración do filme realizada por L'immagine Ritrovata, en Boloña, sede da mundialmente recoñecida Cineteca di Bologna, líder mundial en restauración de filmes”.

Timothy Brock

AUDITORIO DE GALICIA

Avenida do Burgo das Nacións, s/n
15705 Santiago de Compostela

DESPACHO DE BILLETES

AUDITORIO 981 571 026 | 981 573 979

ZONA C 981 542 462

OFICINAS

981 552 290 | 981 574 152

---

rfgalicia.org

compostelacultura.gal

INSTAGRAM

@realfilharmoniadegalicia

@compostelacultura

FACEBOOK

RealFilharmoniadeGalicia

CompostelaCultura

TWITTER

@rfgalicia

@CCultura

PRÓXIMO CONCERTO

o son que latexa

XOVES 23 NOVEMBRO

Auditorio de Galicia, 20:30 h

CONVERSANDO CON...

Baldur Brönnimann & Hugo Gómez-Chao

Sala Mozart, 19:45 h

REAL FILHARMÓNIA DE GALICIA

Baldur Brönnimann, director

- Richard Wagner: Idilio de Sigfrido
- Hugo Gómez-Chao: Schattenhaft
- **Encarga RFG · Estrea absoluta**
- Franz Berwald: Sinfonía núm. 3 "Singulière"

*Coa participación do alumnado do EAEM